

به نام ایزد دانا

بگو تا چه داری بیار از خرد

که گوش نیوشنده زو بر خرد

خرد زنده جاودانی شناس

خرد مایه زندگانی شناس

کلیه امتیازهای این پایان نامه به دانشگاه بوعلی سینا همدان تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب این پایان نامه در مجلات، کنفرانس ها و یا سخنرانی ها باید نام دانشگاه بوعلی سینا یا استاد راهنمای پایان نامه و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود، در غیر اینصورت مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت. درج آدرس های ذیل در کلیه مقالات خارجی و داخلی مستخرج از تمام یا بخشی از مطالب این پایان نامه در مجلات ، کنفرانس ها و یا سخنرانی ها الزامی می باشد.

..... , Bu- Ali Sina University, Hamedan, Iran

مقالات خارجی

..... ، گروه ..... ، دانشکده ..... دانشگاه بوعلی سینا ، همدان

مقالات داخلی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه فرهنگ و زبانهای باستانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته فرهنگ و زبانهای
باستانی

عنوان:

بررسی دین یشت (متن اوستایی، آوا نویسی، ترجمه، توضیحات و واژه نامه)

استاد راهنما:

دکتر رحمان بختیاری

استاد مشاور:

دکتر مهرداد نغزگوی کهن

نگارش:

جریره اکبرزاده

۱۰ مهر ۱۳۹۰

تقدیر و سپاسگذاری

سپاس آفریننده پاک را که گویا و مینا کند خاک را

سپاس فراوان من نثار مهربانانی که بی مهرشان این راه به پایان نمی رسید.

باسپاس فراوان از استاد راهنمای عزیزم جناب آقای دکتر رحمان بختیاری، تکیه گاه امن بطنه های پراضطرابم که همراهی و حمایتش را بیچ گاه از من دریغ نکرد.

باسپاس از استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر مهداد نغزگوی کهن.

باسپاس از پدرم استاد زبان و ادب فارسی، خورشید پر مهر زندگانیم که همواره مشوق و راهنمای من بوده است و دیرینست به افول پیوسته است.

باسپاس از مادرم فرشته مهربانی که پیشرفت خود را دیدیون وجود نازنین و فداکار او میباشم.

باسپاس از عموی بزرگوارم جناب آقای بهمن اکبرزاده که وجود او همواره مایه آرامش من است و زن عموی مهربانم که پیوسته مرا دیدیون محبتهای بی دریغ خویش کرده اند.

باسپاس فراوان از برادرم، افشین عزیز که همواره پشتیبان بطنات سخت زندگی ام بوده است.

باسپاس از تنها عشق زندگیم، همسرم که همواره شادی بخش بطنات زندگی ام بوده و محبت و صفايش امید را در من زنده نگاه میدارد.

باسپاس فراوان از خواهران خوبم که در مراحل سخت این پژوهش همراه من بودند و با سپاس از تمامی دوستانی که در این مدت یاری گر من بودند.

دانشگاه بوعلی سینا
مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی

عنوان:

بررسی دین یشت (متن اوستایی، آوا نویسی، ترجمه، توضیحات و واژه نامه)

دانشجو: جریره اکبرزاده

استاد راهنما: دکتر رحمان بختیاری

استاد مشاور: دکتر مهرداد نغزگوی کهن

گروه آموزشی: فرهنگ و زبانهای باستانی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

گرایش تحصیلی: -

رشته تحصیلی: فرهنگ و زبانهای باستانی

تعداد صفحات: ۱۰۹

تاریخ دفاع: ۹۰/۷/۱۰

تاریخ تصویب: ۸۹/۱۱/۱۳

چکیده:

دین یشت یا چیستا، شانزدهمین یشت از یشتهای اوستا است. این یشت یکی از یشت های متأخر است و در توصیف و ستایش ایزدبانو چیستا، ایزدبانوی علم و فرزاندگی، است. رساله حاضر که به بررسی این یشت اختصاص دارد از ۴ بخش تشکیل می یابد. ۱- کلیاتی درباره اوستا، زبان اوستایی، یشت ها، دین یشت ۲- متن اوستایی دین یشت، آوانویسی متن اوستایی و ترجمه آن به فارسی ۳- تهیه یاداشتهایی در خصوص ساخت و معنی واژه های دشوار اوستایی و اسطوره آن ۴- تهیه و تدوین واژه نامه بسامدی دین یشت. با توجه به اینکه از زمان ترجمه اوستا به زبان فارسی بیشتر از نیم قرن گذشته است و از آن زمان تا کنون تحقیقات گسترده ای درباره متون اوستایی، تصحیح و ترجمه آن به عمل آمده است، و همه این تحقیقات به زبانهای اروپایی انجام گرفته، بنابراین جمع آوری و ارزیابی و ارائه آن در یکجا برای پژوهشگران زبانهای ایرانی از اهمیت خاصی برخوردار است. به پیروی از همین ضرورت جهت ارائه دقیق و منطبق با متن اوستایی کوشش شده است تا همه این تحقیقات جمع آوری و با دید انتقادی بررسی شود.

واژه های کلیدی: دین یشت، اوستا، چیستا، واژه نامه

فهرست

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	فصل نخست: کلیات
۲	۱-۱ مقدمه
۷	۱-۲ بیان مسأله
۸	۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	۱-۴ اهداف پژوهش
۸	۱-۵ فرضیه های پژوهش
۸	۱-۶ روش تحقیق
۱۰	فصل دوم: متن اوستایی، آوانوشت، ترجمه
۵۵	فصل سوم: یاداشتها
۶۹	فصل چهارم: واژه نامه
۱۰۷	منابع فارسی
۱۰۹	منابع لاتین

کوتاه نوشتها

فارسی باستان	Op
اوستایی	Av
اوستای جدید	JAv
فارسی میانه	Mp
فارسی نو	Np
اسم	Sb
صفت	Adj
قید	Adv
فعل	Vb
مصدر	Inf
ضمیر اشاره	Dem-pron
ضمیر شخصی	Pers-pron
ضمیر موصولی	Rel-pron
حرف ربط	Conj
حرف اضافه	Prep
مذکر	m(masculine)
مؤنث	f(feminine)
خنثی	n(neuter)
مفرد	Sg/s(singular)
مثنی	d(dual)
جمع	p(plural)
فعل- ماضی	V-Pret

فعل- مضارع	V-pres
فعل- التزامی	V-Subj
حالت صرفی فاعلی	N(Nominative)
حالت صرفی مفعولی رایبی	A(Accusative)
حالت صرفی دری	L(Locative)
حالت صرفی ندایی	V(Vocative)
حالت صرفی ازی	Abl(Ablative)
حالت صرفی اضافی	G(Genitive)
حالت صرفی برایی	D(Dative)
حالت صرفی بایی	I(Instumental)
بارتلمه	Br (Bartolomae)
جکسن	Jk (Jackson)
مایر هوفر	Mr (Mayrhofer)
هوفمان	Hf (Hoffmann)
گرشویچ	Gr (Gershevitch)

نشانه ها

[ ] جهت اضافه کردن برخی واژه ها یا عبارت ها در ترجمه متون ، به منظور روان تر کردن ترجمه به کار رفته است .

( ) در مورد واژه ها یا عبارت های هم معنا و یا مشابه به کار رفته است.

* معنی بازسازی شده ، یا صورت بازسازی شده است.

فصل پنجم

کلیات

۱-۱ مقدمه

زبانهای هند و اروپایی از حدود هزاره اول پیش از میلاد مسیح در بخش بزرگی از اروپا و جنوب و جنوب غربی آسیا رایج بوده و از نیمه دوم سده پانزدهم میلادی در آمریکا و آفریقا و اقیانوسیه هم رایج گشته اند (ابوالقاسمی، ۱۳۸۴: ۳).

نخستین بار فرانتس بوپ (Fr.Bopp) آلمانی در سال ۱۸۱۶ به سنجش زبانهای هند و اروپایی به روش علمی پرداخت و برای اولین بار اصطلاح زبان هند و اروپایی را به کار برد. بوپ با سنجش دستگاه صرفی زبانهای سنسکریت، یونانی، ژرمنی و فارسی با یکدیگر، همانندیهای میان این زبانها را نشان داد. خانواده زبانهای هند و اروپایی از گروههای زیر تشکیل شده است: هندی و ایرانی، آناتولیایی، یونانی، ایتالیایی، ژرمنی، ارمنی، تخاری، سلتی، بالتی و اسلاوی، آلبانیایی. یکی از مهمترین شاخه های زبان هند و اروپایی، « زبان هند و ایرانی » است. این گروه از دو شاخه تشکیل شده است:

الف) هندی: شاخه هندی از پیش از هزاره اول پیش از میلاد مسیح تا کنون در شمال و بخش مرکزی هند و پاکستان رایج بوده است. قدیمترین اثر شاخه هندی، سنسکریت و ودایی است که « ریگ ودا » تقریباً از حدود هزاره اول پیش از میلاد مسیح، بدان نوشته شده است. هندوستانی و اردو و بنگالی و سینهایلی (رایج در سیلان) و رمانی (زبان کولوها) از زبانهای امروزی هندی است.

ب) ایرانی: شاخه ایرانی در هزاره اول پیش از میلاد مسیح در ایران و افغانستان، و در شمال در منطقه میان مجارستان و ترکستان چین رایج بوده است (ابوالقاسمی، ۱۳۸۴: ۴-۳).

از نظر تاریخی زبانهای ایرانی را به سه دسته عمده تقسیم می کنند: زبانهای دوره باستان، زبانهای دوره میانه و زبانهای دوره نو. زبانهای ایرانی دوره باستان از « زبان ایرانی باستان » منشعب شده اند که دوره ی رواج ایرانی باستان را ۱۰۰۰-۷۰۰ پ.م دانسته اند. از زبان ایرانی باستان هیچ اثری در دست نیست. از جمله زبانهای دوره باستان مادی، سکایی، اوستایی و فارسی باستان است و تنها آثار مکتوب دوره باستان از دو زبان اوستایی و دیگری زبان فارسی باستان بر جای مانده است، از زبان مادی و سکایی تنها اطلاعات اندکی در دست است. (تفضلی، ۱۳۸۳: ۱۱).

۱- زبان فارسی باستان: فارسی باستان که نیای فارسی امروز به شمار می رود که در دوره هخامنشیان در پارس بدان تکلم می شده است و تنها آثار مکتوب آن کتیبه های هخامنشی است که به خط میخی نوشته است (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۲۳).

۲- زبان اوستایی: کتاب دینی زردشتیان اوستا نام دارد و بدین جهت زبانی را که این کتاب بدان نوشته شده است اوستایی نامیدند. جز کتاب اوستا و آثار وابسته به آن هیچ اثر دیگری به این زبان در دست نیست و در خود کتاب اوستا اشاره ای به نام اصلی این زبان نشده و حتی کلمه ی اوستا در متون اوستایی نیامده است. تنها از دوره ساسانی و در کتابهای پهلوی است که به کلمه Abestāg برمی خوریم . در این کتابها گاه زبان اوستا را « زبان دینی » نیز نامیده اند. معنی دقیق کلمه اوستا روشن نیست، تنها احتمال داده شده که به معنی « ستایش » باشد. از بررسی های زبانشناسی و مقایسه ی زبان اوستایی با فارسی باستان از سویی، و مقایسه ی این زبان با زبانهای شرقی دوره ی میانه از سوی دیگر، مسلم می گردد که اوستایی زبانی متعلق به شرق ایران بوده است و امروزه بیشتر زبانشناسان معتقدند که این زبان به نواحی آسیای میانه، احتمالاً به ناحیه ی خوارزم، تعلق داشته و منظور از ایرانویج مذکور در اوستا همین ناحیه بوده است، گرچه بعضی از دانشمندان دیگر، نواحی دیگری مانند سیستان، شمال خراسان (مرو- بلخ) را نیز پیشنهاد کرده اند (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۳۵). همه اوستا از نظر زبان یکدست نیست . بعضی قسمت ها دارای سبکی کهنه تر و از نظر دستوری دارای زبانی است که با قواعد دستوری صحیح اوستا بیشتر مطابقت دارد. در برابر، در برخی بخش ها قواعد دستوری چندان مراعات نشده است. علت تفاوت زبانی میان متون اوستایی را می توان به دو عامل نسبت داد. یکی اینکه قدمت بعضی از آثار بیشتر از دسته دیگر است و دیگر اینکه شاید اختلاف لهجه میان این دو آثار وجود داشته است. اوستایی که اکنون در دست است، تنها یک چهارم کتابی است که در دوره ساسانیان وجود داشته است (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۳۶). علت اصلی آن شاید از یاد رفتن و منسوخ شدن این زبان بوده باشد.

خط اوستایی که به اصطلاح دین دبیره یا دین دبیری (=خط کتاب دینی) خوانده می شود، خطی الفبایی با پنجاه و سه نشانه است و از راست به چپ نوشته می شود. در این خط حروف به یکدیگر نمی پیوندند

(به استثنای ترکیب 𐭪𐭫 «ش+ت» و چند مورد نادر دیگر) و هر واژه با نقطه ای از واژه پس از خود جدا می شود. در کلمات مرکب نیز نقطه اجزای ترکیب را از یکدیگر جدا می کند (رضایی باغ بیدی، ۱۳۸۹: ۲۸):

𐭪 𐭫 𐭬 𐭭 𐭮 𐭯 𐭰 𐭱 𐭲 𐭳 𐭴 𐭵 𐭶 𐭷 𐭸 𐭹 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿

a ā ǎ ã ą ǫ ə ē Ē o ō i ī

𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿

u ū k x x' x^v g ġ Γ C j t θ d δ

𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿

ṭ p f b β η η' η^v n n̄ η m m̄ y v

𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿 𐭺 𐭻 𐭼 𐭽 𐭾 𐭿

r š s z š ž š̄ y h

الفبای اوستایی (هوفمان، ۱۹۸۹: ۴۸)

اختراع عالمانه و آگاهانه الفبایی جدید برای کتابت متون مقدس، نشان دهنده دغدغه ای است که برای ضبط دقیق و موشکافانه کوچک ترین جزئیات آوایی نیاپیش ها وجود داشته است. (اشمیت، ۱۳۸۲: ۷۱)

از بیست و یک نسک اوستای دوره ساسانی تنها بخشهای زیر به جا مانده است:

یسن ها، یشت ها، ویسپرد، خرده اوستا و ونیداد.

یشت ها: یشت از نظر لغوی هم ریشه با کلمه یسن است و معنی تحت الفظی آن نیز «پرستش و نیایش» است. یشت ها سرودهایی هستند که عموماً به ستایش خدایان قدیم ایرانی مانند مهر، ناهید و تیشتر و غیره اختصاص دارند (تفضلی، ۱۳۸۳: ۴۴).

اوستای کهن دارای ۲۱ یشت بوده است. هر کدام از یشت ها به ستایش ایزد یا امشاسپندی از ایزدان و امشاسپندان دین زردشتی می پردازد. یشت ها عبارتند از:

۱- هرمزد (اورمزد) یشت، ۲- هفت تن (= امشاسپندان) یشت، ۳- اردیبهشت یشت، ۴- خرداد یشت، ۵- اردوی سور (= آبان، ناهید) یشت، ۶- خورشید یشت، ۷- ماه یشت، ۸- تیشتر (= تیر) یشت، ۹- درواسپ (= گوش) یشت، ۱۰- مهر یشت، ۱۱- سروش یشت، ۱۲- رشن یشت، ۱۳- فروردین یشت، ۱۴- بهرام یشت، ۱۵- ویو (= رام) یشت، ۱۶- دین (= چیستا) یشت، ۱۷- اشی (= ارد) یشت، ۱۸- اشتاد یشت، ۱۹- زامیاد یشت، ۲۰- هوم یشت، ۲۱- وند یشت.

همه یشت ها از نظر قدمت یکسان نیستند. از میان آنها یشت های ۱ تا ۴ و ۱۲ و ۱۸ و ۲۰ به بعد در زمان متأخرتری تألیف شده اند، گرچه بعضی از آنها مطالب بسیار قدیم تری را در بر دارند. نام بعضی یشت ها با مضمون آنها مطابقت ندارد. مثلاً اشتاد یشت درباره فره ایرانی (یا آریایی) و زامیاد یشت درباره فره کیانی است. همچنین رام یشت درباره ی ویو (ایزد هوا و فضا) است. تقسیم بندی هر یشت به بندها که در چاپ های کنونی اوستا معمول است و در نسخه های خطی دیده نمی شود، از ابداعات دانشمندان اوستا شناس عصر حاضر و به منظور سهولت استفاده و ارجاع است. اما هر یک از یشتهای بزرگ در نسخه های خطی به بخش هایی تقسیم می گردد که اصطلاحاً «کرده» نامیده می شوند. کلماتی که هر بند کرده با آن شروع می شود و پایان می یابد و معمولاً از کرده دوم یا سوم آغاز می گردد، در همه کرده های یشت تا پایان ثابت می ماند. تعداد ابیات در هر کرده ثابت نیست. بیت اول هر کرده با توصیف ایزد و عبارتی مشتمل بر پرستش او (به گفته دوشن گیمن یشت ها به دو گروه تقسیم می شوند: الف: یشت هایی که با فعل مضارع اول شخص "می پرستیم" و یشت هایی که با فعل ماضی سوم شخص مفرد "پرستیده شد" شروع می شوند) و بیت آخر آن با عبارت «به سبب شکوه و فره اش» آغاز می شود. عبارتی که در آغاز بیت اول هر کرده و عبارتی که در آغاز بیت آخر کرده می

آید و ترجیح بندوار تکرار می شود در بر دارنده ی درون مایه ی هر یشت است به گونه ای که خصوصیات اصلی ایزد مورد پرستش در آن نمایان است و این یکی از خصوصیات ساختاری یشت هاست. تکرار عین کلمات یا تکرار یک عبارت واحد در آغاز و پایان ابیات به منظور اهمیت دادن به مطلب و جایگزین ساختن آن در ذهن شنوندگان از دیگر مشخصات یشت هاست. از دیگر مشخصات ساختاری یشتها قرینه سازی ها در نقل روایت های اساطیری و حماسی است، مثلاً جدال تیشتر با دیو اپوش در یشت ۸. یشت های بزرگ از نظر محتوا دارای ساختمانی خاص هستند و مشترکاتی دارند: توصیف، مدح و ستایش و به یاری خواندن ایزدی که یشت بدو اختصاص دارد، همراه با ذکر اسطوره ها و حوادثی که آن ایزد در آنها نقشی داشته است (تفضلی، ۱۳۸۳: ۴۶-۴۵-۴۴). در این یشت ها از قهرمانان اساطیری ایرانی و هند و ایرانی سخن رفته است که برای ایزدان قربانی کرده و به آرزوی خود رسیده اند و از این رو فعلی که برای ستایش آنان به کار رفته، به صورت سوم شخص مفرد ماضی (ستود) است و در این یشت هاست که اشاره به داستانها و اسطوره ها شده است. از سوی دیگر، در گروه دیگری از یشت ها از این قهرمانان دوران های گذشته عموماً یادی نمی شود و فعلی که برای ستایش ایزد به کار می رود، اول شخص جمع مضارع ناگذر (می ستاییم) دارد (تفضلی، ۱۳۸۳: ۴۹-۴۸). داستانهایی که در یشتها آمده، غالباً کوتاه اند و فقط اشاره ای به آنها شده است، زیرا مخاطبان همه آنها را می دانسته اند (تفضلی، ۱۳۸۳: ۴۷).

از آنجا که یشت ها حاصل تلفیق اعتقادات پیش از زردشت و عقاید زردشتی است، بر حسب مضمون دو گونه اشعار در آن ها قابل تشخیص است. اشعاری که در آنها از اعمال ایزدان و قهرمانان و شاهان اساطیری با زبانی شاعرانه سخن رفته و در آنها صور خیال و تشبیهات شاعرانه به کار گرفته شده است و اشعاری که مشتمل بر دعاها و تذکار دینی است و رنگ زردشتی دارد. در غالب اشعار دسته ی اول ابیات هشت هجایی است و در اشعار دسته ی دوم بیشتر به ابیات هفت هجایی و نه هجایی و غیره بر می خوریم. بنابراین می توان احتمال داد که ابیات یشت ها اصولاً هشت هجایی بوده و بعدها بر اثر انتقال شفاهی اوستا، سینه به سینه، در طی قرون و اعصار، و سپس به کتابت درآمدنش تغییراتی در تعداد هجاها راه یافته است. علاوه بر این، تدوین کنندگان نهایی یشت ها نیز، که در پی تلفیق عقاید زردشتی با مطالب ایرانی قدیم متعلق به پیش از زردشت بوده اند، گاه نتوانسته اند قواعد عروض یشت ها را مراعات کنند. احتمال نیز می رود که جملات مشور نیز در میان قطعات موزون راه یافته باشد. از این

روست که در بخش های متأخر یشت های قدیمی نیز به ابیات غیر هشت هجایی بر می خوریم. بررسی و مقایسه ی دقیق یشت ها و اشعار فارسی میانه و پارتی این نظر را که وزن یشت ها بر اساس تکیه بوده است، تأیید نمی کند و نظریه ی هجایی بودن این سرودها هم چنان به قوت خود باقی است (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۶۰).

۱-۲ بیان مسأله

دین یشت یا چیستا، شانزدهمین یشت از یشتهای اوستا است. بررسی این یشت در سال ۱۹۳۴ به وسیله امیل بنونیست انجام گرفته است (kellens , 1996). این یشت ۷ کرده و ۲۰ بند دارد و در توصیف و ستایش ایزد بانو چیستا است به طور کلی این یشت از سه قسمت مجزا تشکیل شده است :

بند ۴-۱ شامل بن مایه ی اصلی بر اساس پیش نمونه یزش (ستایش) زردشت

بند ۱۳-۵ ادامه نیایش زردشت ، درخواست از چیستا برای قدرت بینایی که کرماهی ، اسب نر و کرکس داراست که طبق یشت ۱۴ ورثرغنه به آنها عطا کرده بود .

۲۰-۱۴ سه پیش نمونه پرستنده دیگر از جمله هووی ، موبد و دهیوبد (kellens , 1996).

بنا بر آنچه درباره ویژگی ساختاری یشت ها گفته شد، دین یشت احتمالاً از جمله یشت های متأخر زردشتی است، مانند یشت های پنجم و دهم. در این یشت به اسامی شاهان باستانی، مبارزات با دشمنان و پهلوانان و ستایش ایزدان و خدایان عهد آریایی، و دوران هند و ایرانی و عصر پیش از زردشت اشاره ای نشده است، تنها از زردشت، همسرش هووی و آثرونان صحبت شده است.

از سویی دیگر، کریستین سن بر این باور است که کوتاهی جملات و سبک انشای خشک این یشت دلیل بر متأخر بودن آن است . به نظر وی بندهای ۶ تا ۱۳ از نظر جوهر شعری تا حدی شبیه یشت های کهن است و بندهای ۶ و ۷ با تغییرات مختصری در یشت ۱۴ بندهای ۲۸ تا ۳۳ ملاحظه می شود و شاید تقلیدی از آن باشد (تفضلی، ۱۳۷۸: ۵۶).

۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش

زبان اوستایی زبانی است که در آن علاوه بر افعال، اسماء و صفات و ضمائر نیز در حالات مختلف نحوی صرف می شوند و بعضی حالات صرفی پسوند های یکسانی می گیرند. در نتیجه، دانشمندان اوستاشناس جز در موارد نادری درباره مفهوم این سرودها اتفاق نظر ندارند. برخی از یشتها توسط اوستاشناسان مورد بررسی قرار گرفته است که عبارتند از:

ساختار ادبی یشتها را Hintze در سال ۱۹۹۵ مورد بررسی قرار داده است. اردویسور یشت نیز توسط مری بویس در سال ۱۹۸۷ و کریستین سن در سال ۱۳۳۶ بررسی شده است. زامیاد یشت نیز توسط Humbach در سال ۱۹۹۸ و همینطور توسط Hintze به زبان آلمانی مورد بررسی قرار گرفته است. فروردین یشت را Kellens در سال ۱۹۷۴، و مهر یشت را ایلیا گرشویچ در سال ۱۹۶۸ و Pirart در سال ۲۰۰۵ مورد بررسی قرار داده اند.

۴-۱ اهداف پژوهش

بررسی متن اوستایی به روش هوفمان، ترجمه متن اوستایی، توضیحات دستوری ریشه شناختی، واژه نامه.

۵-۱ فرضیه های پژوهش

پرسشهای پژوهشی:

- این یشت جزو یشتهای کهن است یا نو؟

- چه مضامین اساطیری و دینی در این یشت توصیف شده است؟

۶-۱ روش تحقیق

روش توصیفی تحلیلی، شیوه گردآوری اطلاعات بر اساس مطالعه کتابخانه ای و بر اساس اوستای گلدنر است. فصل اول کلیاتی از زبانهای باستانی ایران، اوستا، یشت ها و دین یشت بیان شده است. فصل

دوم متن اوستایی دین یشت و پانوشت بعضی از واژه ها در صفحه ای جداگانه ذکر شده است. در صفحه بعد از متن اوستایی، آوا نوشت ، به روش هوفمان، و ترجمه آن آمده است. با توجه به اینکه متن اوستایی دارای پانوشت است ، شماره های ذکر شده روی واژه ها در قسمت آوا نوشت ، هرگونه توضیح معنی شناختی، ریشه شناختی، اسطوره شناختی است که در قسمت یاداشتها آمده است. در فصل سوم، یاداشتهای فصل دوم ذکر شده است و سرانجام در فصل چهارم واژه نامه این یشت و توضیحات زبان شناختی آن، با توجه به منابعی چون واژه نامه ایرانی باستان بارتلمه (۱۹۰۴)، جکسن (۱۸۹۲) ، گرشویچ (۱۹۵۹) مایرهوفر (۱۹۹۲) و هوفمان (۲۰۰۴) ذکر شده است . واژه نامه براساس حروف الفبایی اوستایی به شرح زیر مرتب شده است:

a-ā , i , u , k , g , x-xš , c , j , t , d , p , b , f , n , m , y ,

v , r , s , z , š , h , x^v

صورت‌های صرف شده اسم ، صفت و ضمیر در زیر ستاک و افعال در زیر ریشه آمده اند. در زیر ستاک نقش دستوری هر واژه و معنی و اشتقاق آن ذکر شده است. اعداد ذکر شده بعد از صرف واژه ، به ترتیب عدد اول شامل کرده و عدد دوم شامل بند واژه اوستایی مورد نظر است، نشان جداکننده این دو عدد، (/) است. و در آخر ارجاعات هر واژه، در سطر پایانی توضیحات واژه مورد نظر بیان شده است. حروف اختصاری مورد استفاده ارجاعات، در قسمت کوتاه نوشتهها توضیح داده شده است. فاصله هر ارجاع با ارجاع دیگر یک ویرگول (,) است.

فصل دوم

متن اوستایی، آوانویسی و ترجمه

